

VARIA ATQUE BREVIORA

IL-KELMA "VAVALOR"

Ta' A. CREMONA

Il-*vavalor* huwa bhal sarvetta li jitqiegħed taħt geddum it-trabi biex il-lipsa ma tiċċappasx bil-lgħab minn ħalqhom meta jixorbu l-ħa-lib jew xi ikel iehor.

Il-kelma *vavalor* ġejja mill-kelmiet Sqallin *vavalora* jew *vavaloru* (A. Traina, V. Nicotra, Ed. Nicotra d'Urso). F'xi bnadi ta' Sqallija flokhom isemmghu l-kelmiet *bavalora* *babiola*, *baviola*, *vaviola*. L-ls-qalli mill-banda l-oħra ħa dawn il-kelmiet mill-kelma *bavaglio-lo*, forma djalettali Toskana minn kelma oħra Taljana qadima *baviolo*. Qab-bel il-Franċiż: *baverette*, il-Venezjan: *bavarol* (minn *bavariolo*). Fihom naraw, bhal fil-Malti, il-bidla tal-labjali *b* f'*v* u tal-likwidi *l* f'*r*.

IL-KELMA "ĊIPPIDODU"

Ta' A. CREMONA

Il-Ċippidodu għandu għamla ta' żugraga ċkejna b'erbat uċuh bhal dadu, li bih min idawru jista' jirbaħ jew jitlef flus jew oġġett. L'erbat uċuh huma immarkati b'ittri; fuq ġenb wieħed l-ittra *P* (*pone*, li tfisser *qiegħed* flus), fuq ġenb iehor l-ittra *N* (*nihil*, li tfisser *xejn*), fuq it-tielet ġenb l-ittra *A* (*accipe*, li tfisser *ħu*, u fuq ir-raba' l-ittra *T* (*totum*, li tfisser *kollox*—rebħ tal-flus kollha jew oġġett).

Il-kelma Maltija *Ċippidodu* ġejja mill-kelma Taljana *Accipitoto*, meħuda miż-żewġ kelmiet Latini: *Accipe totum* li jfissru *ħu kollox*, (*iġbor il-flus kollha li rbaħt*). Il-Malti seta', madankollu, ħa l-kelma mill-lsqalli, u mhux direttament mit-Taljan.

Bl-Ingliż il-logħba taċ-*Ċippidodu* titfisser bil-kelma *Teetotum*, magħmula minn *T-totum*.

KLIEM MALTI MHUX MAGHRUF

Ta' GINO MUSCAT AZZOPARDI

Sejrin ingibu hawn taħt sensiela ta' kliem Malti li aħna ġbarna minn għand bosta kaċċaturi u nassaba. Dan il-kliem s'issa għadu ma deher f'ebda vokabularju u huwa kliem li jużaw in-nassaba bejniet-hom biex juru kif iġhajt u xi għasafar:

L-apparell iżerżer
il-bibla ttaqtaq

il-birwina tpetpet

Il-fellus iċejjaq

Il-gardell iżepżep

Il-gamiema tparpar

Il-ġojjin iġeġġeġ

Il-malvizz izekzek

L-ortulan ipaqpaq

Il-pespup ipespes

Il-pitirros ifaqqa'

Il-pluviera tgerwel

Is-serduk jidden

L-isponsun ipenpen jew ivenven

Is-summiena ttaqtaq jew tghanni

Is-summiena tkerker

It-tellerita tgorr

It-tigieġa tqaqi

L-għasfur taż-żebbuġ izekzek

Il-verdun iterter jew iwegweġ jew igheżżeż.

Il-kanarin l-ewwel ipejjes, wara jivversja, imbagħad iġhanni jew ikanti.

Min jaf iżjed iżidhom u jibgħathom lilna.

NOTA EDITORJALI

Ma' din il-lista interessanti ta' frażijiet b'verbi onomatopejċi wieħed jista' iżjed oħrajn li jfissru l-lehen ta' annimali oħra, barra minn tjur, bħalma huma ta' *ziemel jizher*, (*ziher* — *to neigh* bl-Ingliż, *nitrare* bit-Taljan); ta' *kelb jinbaħ* (*nebaħ* — *to bark* bl-Ingliż, *abbaiare*, *latrare* bit-Taljan); ta' *ħmar jinħaq* (*naħaq* — *to bray* bl-Ingliż, *ragliare* bit-Taljan); ta' *gattus inewwaħ* (*newwaħ* — *to mew* bl-Ingliż, *miagolare* bit-Taljan).

Il-verb *taqtaq*, *itaqtaq*, barra dak li hu msemmi fil-lista, jingħad ukoll għall-kalandra, u għal xi għasfur iehor. Hekk ukoll il-verb *qaqa*, *jqaqi*, li flimkien ma' *jtaqtaq* (*to croak* bl-Ingliż, *gracidare* bit-Taljan) jingħadu għal lehen il-ghurab u l-wizz, filwaqt li l-verbi *garrare*, Taljani, (*to warble* bl-Ingliż), u *cinguettare*, Taljan, (*to chirp* bl-Ingliż) jingħadu aktarx, il-wieħed għall-għasafar kollha, fil-Malti bil-kelma ġenerika *ghanna*, *ighanni*, u l-oħra għall-għasafar kollha li ma jgħannux fit-tul, fil-Malti bil-kelma Maltija *ċejjaq*, *iċejjaq*.

Il-Malti huwa mbagħad nieqes minn xi verbi li f'isna oħra jfissru l-lehen ta' xi annimali oħra, bħalma nsibuhom fl-Ingliż u fit-Taljan. Fost dawn ta' min isemmi dawn il-verbi: *to bleat* fl-Ingliż, *belare* fit-Taljan, għal lehen il-mogħoż u n-nghaġ; *to grunt* fl-Ingliż, *grugnire* fit-Taljan, għal lehen il-qzieqez; *to bellow* fl-Ingliż, *muggire* jew *muggiare* fit-Taljan għal lehen il-gniedes u baqar; *to velp* fl-Ingliż, *mugolari* fit-Taljan għal lehen il-klieb meta jgħajtu b'lehen ta' bikja għal sidhom; *to growl*, *to snarl*, fl-Ingliż, *ringhiare* fit-Taljan, li jingħadu għal lehen il-klieb meta xi hadd jinbixhom u jheddu li se jgħdmu billi jikxfu snienhom.